

Sygn. akt I C 764/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2017 r.

Sąd Rejonowy w Olsztynie, I Wydział Cywilny,

w składzie:

Przewodniczący: SSR Joanna Bieńkowska-Kolarz

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Anna Zaporowska

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2017 r., w O., na rozprawie,

sprawy z powództwa Z. (...) w O.

przeciwko D. J.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną (art.527 k.c.)

I uznać za bezskuteczną w stosunku do powoda Z. (...) umowę darowizny udziału w wysokości 1/2 w lokalu mieszkalnym nr (...) położonym przy ul. (...) w O., dla którego w Sądzie Rejonowym w Olsztynie prowadzona jest księga wieczysta (...), zawartą w dniu 23 lutego 2012 r. w Kancelarii Notarialnej notariusza M. W. w O., Rep. A Nr 1175/2012 pomiędzy W. J. a D. J.;

II nie obciąża pozwanej kosztami procesu.

SSR Joanna Bieńkowska-Kolarz

Sygn. akt I C 764/17

UZASADNIENIE

Powód Z. (...)w O. wniósł o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powoda czynności prawnej – umowy darowizny 1/2 udziału lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w O. - zawartej przez pozwaną D. J. z W. J. w dniu 23 lutego 2012 r. przed notariuszem M. W., rep. (...) z pokrzywdzeniem powoda – wierzyciela, któremu przysługuje wierzytelność wynikająca z tytułu nieopłaconych składek, za okres od stycznia 2008 r. do czerwca 2016r, na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w kwocie 73.377,69 zł. Powód zażądał również zasądzenia od pozwanej na jego rzecz kosztów postępowania.

Powód powziął wiadomość o dokonaniu przez pozwaną i jego dłużnika czynności prawnej polegającej na darowaniu D. J. 1/2 udziału lokalu mieszkalnego położonego w O. przy ul. (...) przez W. J.. Powód wskazał, że przeniesienie 1/2 udziału lokalu mieszkalnego na rzecz członka rodziny dłużnika spowodowało, iż dłużnik stał się niewypłacalny w wyższym stopniu,

Pozwana D. J. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania. Pozwana zakwestionowała legitymację procesową strony powodowej, ZUS jako podmiot publicznoprawny, dochodzący należności publicznoprawnej, wytoczył powództwo o uznanie czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną. Pozwana wskazała, że nie jest możliwe stosowanie przepisów o skardze pauliańskiej w odniesieniu do zobowiązań o charakterze publicznoprawnym, którymi są należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz składek na Fundusz Pracy. Ponadto pozwana podniosła, że dłużnik

dokonując czynności prawnej nie miał świadomości działania na szkodę wierzycieli, gdyż prowadził dalej działalność gospodarczą i miał inne środki mogące zaspokoić roszczenia wierzycieli. Pozwana wskazała, że nie utrzymywała bliskich relacji z mężem, nie uzyskiwała informacji na temat prowadzonej przez dłużnika działalności gospodarczej, nie miała świadomości jego zadłużeń, nie odbierała korespondencji męża, miała z nim zły kontakt ze względu na jego problemy z nadużywaniem alkoholu. Pozwana wskazała także, na niezgodne z zasadami współżycia społecznego wykorzystanie prawa podmiotowego, gdyż powód wystąpił z powództwem na kilka dni przed upływem terminu przedawnienia, a powinien to uczynić znacznie wcześniej.

Sąd ustalił, co następuje:

W. J. prowadził działalność gospodarczą. Obciążał go obowiązek uiszczania składek do ZUS-u na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Około roku 2011 w związku z istniejącym zadłużeniem wobec powoda komornik przystąpił do zajęcia maszyn i urządzeń wchodzących w skład przedsiębiorstwa dłużnika. O powyższym wiedział syn W. J., który wykonywał pracę wraz z ojcem. Pozwana, W. J. oraz ich wspólne dzieci syn i córka M. J. prowadzili wówczas wspólne gospodarstwo domowe. Ponieważ W. J. nadużywał alkoholu, wraz z pozwaną podjęli wspólnie decyzję o konieczności „przepisania” udziału dłużnika we wspólnym mieszkaniu na pozwaną „aby nie stracić mieszkania” na skutek długów W. J..

(dowód: zeznania świadka W. J. – k. 122, zeznania świadka M. J. – k. 122v-123, zeznania pozwanej – k. 123)

W dniu 23 lutego 2012 r. W. J. na podstawie umowy darowizny zawartej w formie aktu notarialnego przed notariuszem M. W. w Kancelarii Notarialnej w O., repertorium A nr (...), darował pozwanej D. J. ½ udziału lokalu mieszkalnego nr (...) położonego przy ul. (...) w O. dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą Kw (...).

(dowód: odpis księgi wieczystej Kw (...) k. 14-18).

W. J. jest dłużnikiem Z. (...)w O. z tytułu nieopłaconych składek za okres od stycznia 2008r. do czerwca 2016 r na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w kwocie 73.377,69 zł (50.260, 69 zł – tytułem składek, 23.117 zł tytułem odsetek).

(dowód: decyzja ZUS z dnia 20.04.2015 r., decyzja ZUS z dnia 15.09.2015 r., decyzja ZUS z dnia 28.09.2016 r.)

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Olsztynie J. B. na wniosek powoda prowadził egzekucję przeciwko dłużnikowi W. J., opartą o kilka tytułów wykonawczych o świadczenie pieniężne. Postępowanie egzekucyjne w niniejszej sprawie zostało umorzone wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

(dowód: pisma mBank z dnia 26.03.2014r., 04.09.2014r., 02.12.2015r. k. 19-21, postanowienie Komornika o umorzeniu postępowania z dnia 16.12.2014r. k. 22).

Zadłużenie w postaci niespłaconych składek w kwocie 53.000 zł zostało rozłożone na raty na mocy umowy zawartej pomiędzy powodem a pozwaną. Pozwana zobowiązała się do spłaty zadłużenia.

(dowód: dokumentacja (...))

Pozwana D. J. jest żoną W. J.. Ma problemy z sercem i jest po wszczęciu stymulatora serca. Stara się regulować zadłużenie męża.

(bezsporne)

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane powyżej dokumenty, niekwestionowane przez strony oraz zeznania pozwanej i świadków. Sąd nie dał wiary przesłuchanym świadkom i pozwanej w zakresie twierdzeń o braku wiedzy pozwanej o istnieniu wymagalnych, nieuregulowanych zobowiązań dłużnika W. J. wobec powoda w dacie dokonania darowizny (23 lutego 2012r.). Przeczy temu ogół dodatkowych okoliczności, które winny wzbudzić uwagę rozsądnego domownika i skłonić go do podjęcia działań o uzyskanie szerszych informacji w zakresie istnienia zadłużenia względem powoda. Okolicznościami tymi był m.in. nałóg alkoholowy dłużnika oraz obawa rodziny o utratę mieszkania w związku z prowadzoną przez uzależnionego dłużnika działalnością gospodarczą. Po wtóre, Sąd nie dał wiary świadkowi M. J. co do braku wiedzy jej matki o zobowiązaniach dłużnika, skoro zarówno ona jak i pozwana odbierały polecane przesyłki listowe kierowane przez powoda do dłużnika. Już to zaś (w braku wiedzy o zadłużeniu) powinno wzbudzić wątpliwości pozwanej i wobec łączącego jej z dłużnikiem małżeństwa – skłonić do aktów staranności celem powzięcia szczegółowych informacji o istniejącym długi. W końcu też Sąd nie dał wiary pozwanej, która twierdziła, że sąd wieczystoksięgowy nie poinformował jej o ustanowionej na nieruchomości hipotece na rzecz powoda przed czynnością darowizny.

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c., który jest podstawą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedział lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Zgodnie z art. 528 k.c., jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela, osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynność za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Zgodnie z art. 527 § 2 k.c. czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem czynności.

W pierwszej kolejności należało ustosunkować się do zarzutu strony pozwanej w przedmiocie braku legitymacji procesowej po stronie powoda. Pozwana podnosiła bowiem, że powodowi nie przysługuje w mniejszej sprawie droga sądowa, ponieważ w związku z tym, że wierzytelność powoda jest należnością administracyjną.

Publicznoprawny charakter wierzytelności, której źródłem są decyzje nr (...) z dnia 20 kwietnia 2015r., (...) z dnia 15 września 2015r. i (...) z dnia 28 września 2016r. nie stanowi przeszkody dla uznania dopuszczalności drogi sądowej w niniejszej sprawie. Istotne znaczenie dla uznania dopuszczalności drogi sądowej w celu ochrony wierzytelności o charakterze publicznoprawnym w ramach skargi paulińskiej miało orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10.07.2000r., S. (...) (OTK 2000, nr 5, poz. 143), w którym Trybunał uznał, że sprawa cywilna może dotyczyć również należności, jeżeli ich źródłem jest decyzja administracyjna oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.10.2010r. ((...)), w którym stwierdzono, że skarga paulińska chroniąca wierzycieli przed wyzbywaniem się przez dłużników majątku w celu uniemożliwienia egzekucji przysługuje również wierzycielom należności publicznoprawnych.

W konsekwencji Sąd nie znalazł podstaw odrzucenia pozwu, jak się tego domagała strona pozwana.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala ustalić i przyjąć, że w wyniku dokonanej darowizny dłużnik powoda – W. J. stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż przed dokonaniem w/w czynności prawnej. Z dołączonego do akt wydruku zestawienia należności prowadzonego przez ZUS wynika, że W. J. nie opłacił należnych składek za okres od stycznia 2008r. Powyższe zostało ostatecznie potwierdzone decyzjami ZUS-u (...) z dnia 20 kwietnia 2015r., (...) z dnia 15 września 2015r. i (...) z dnia 28 września 2016r.

Pojęcie niewypłacalności zarówno w doktrynie, jak i judykaturze rozumiane jest jako niewypłacalność pieniężna. Stąd też generalnie przyjmuje się, że niewypłacalność wynikająca z art. 527 § 2 k.c. to aktualny (to jest w chwili orzekania) brak możliwości wywiązywania się ze zobowiązań finansowych. Oznacza on taki obiektywny stan majątku dłużnika, wykazany wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności przysługującej od dłużnika. Dla

skuteczności skargi pauliańskiej nie jest konieczne, aby w zamiarze dłużnika leżało pokrzywdzenie wierzycieli, ani też by zamiar ten skierowany był przeciwko określonemu wierzycielowi. Wystarczy świadomość dłużnika, że czynność prawna przez niego dokonana może spowodować dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia (por. wyrok SA w Lublinie z dnia 13 marca 1997r., I ACa 27/97, OSA w L. 1997, nr 4, poz.19).

Odnosząc poczynione powyżej uwagi do realiów niniejszej sprawy należy stwierdzić, że jedynym źródłem pozwalającym wierzycielowi uzyskanie zaspokojenia wierzytelności w kwocie 73.377,69 zł jest lokal mieszkalny położony przy ulicy (...). Ponadto dodać należy, iż Komornik Sądowy przy Sadzie Rejonowym w Olsztynie umorzył postępowanie egzekucyjne wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Tym samym należy uznać, że nastąpiła przesłanka z art. 527 § 2 k.c.

Nie ulega również wątpliwości, że na skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika – W. J. z pokrzywdzeniem wierzyciela (powoda), pozwana uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie na skutek umowy darowizny zawartej w dniu 23 lutego 2012 r. (art. 528 k.c.).

Z uwagi na to, że pozwana jest żoną darczyńcy istnieje domniemanie prawne wskazane w art. 527 § 3 k.c. przewidujące, że jeżeli w skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Powyższego domniemania pozwana zgodnie z obowiązkiem w skazanym w art. 6 k. c. nie obaliła. Pozwana jako żona dłużnika jest niewątpliwie w rozumieniu w/w przepisu osobą pozostającą z nim w bliskim stosunku. Zresztą z akta sprawy wynika, że pozwana odebrała jedną z decyzji adresowaną do dłużnika. W dniu 6 października 2016r. pozwana pokwitowała odbiór przesyłki listowej poleconej, decyzji powoda z dnia 28 września 2016r. (k. 13). Wówczas, nawet nie zapoznając się z treścią korespondencji pozwana mogła przypuszczać, że dłużnik posiada zadłużenie względem powoda, zaś przy dołożeniu należytej staranności, mogła taką informację uzyskać. W decyzji tej zaś stwierdzono zadłużenie W. J. w związku z brakiem opłacania składek od roku 2008, a zatem sprzed dokonania czynności darowizny. Dodatkowo wskazać należy, że dłużnik, zeznając na rozprawie w dniu 13 września 2017r. potwierdził istnienie zadłużenia względem powoda, którego początki sięgają 2005r. Wskazał, że aktualnie zadłużenie może sięgać nawet 300.000 zł. Zaprzeczył, jakoby pozwana wiedziała o zadłużeniu względem ZUS-u. Jednocześnie jednak zeznał, że w czasie, gdy prowadził działalność gospodarczą wraz z nim pracował wspólny syn dłużnika i pozwanej, który mieszkał razem z pozwaną. Był on świadkiem prowadzonych w zakładzie dłużnika czynności, tj. zajęcia maszyn. Jednocześnie dłużnik twierdził, że syn pozwanej nie wiedział o zadłużeniu dłużnika, co w ocenie sądu jest wysoce niewiarygodne.

Dodatkowo świadek M. J. wskazała, że pozwana w chwili przyjęcia darowizny wiedziała o zadłużeniu męża do kwoty przynajmniej 20.000 zł, co do której powodowi przysługiwała hipoteka na nieruchomości. Jak wskazał świadek, przyczyną darowania mieszkania była utrata mieszkania w związku z nałogiem alkoholowym dłużnika. Z tego wynika, że pozwana już w 2012r. miała świadomość istniejących długów dłużnika, które w dalszej kolejności mogły doprowadzić do utraty mieszkania.

Sama pozwana zeznała z kolei, że wprawdzie w dacie dokonania darowizny nie wiedziała o zadłużeniu męża, niemniej miała świadomość istnienia hipoteki na nieruchomości. W 2012r. otrzymała korespondencję z ZUS-u w przedmiocie wysokości zadłużenia. Sąd nie dał też wiary pozwanej, że w dacie wpisu pierwotnej hipoteki nie otrzymała ona zawiadomienia z sądu wieczystoksięgowego i o istnieniu hipoteki dowiedziała się dopiero po dokonaniu darowizny na jej rzecz.

W konsekwencji Sąd nie dał wiary, że pozwana w czasie przyjęcia darowizny nie wiedziała o niewypłacalności dłużnika, pomimo licznych działań komornika.

Niezależnie od powyższego, w sprawie znajdzie zastosowanie art. 528 kc, przewidujący kolejne ułatwienie dla wierzyciela w realizacji skargi pauliańskiej, a mianowicie: okoliczność, że osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, nie ma

znaczenia w sytuacji, kiedy osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie. Korzyścią majątkową bezpłatną jest niewątpliwie korzyść uzyskana w wyniku darowizny.

W tym stanie rzeczy Sąd – na podstawie art. 527 § 1 kc i nast. – orzekł jak w pkt. I wyroku.

W pkt. II Sąd orzekł o kosztach postępowania decydując, że przez wzgląd na postawę pozwanej niezasadne jest obciążanie jej kosztami postępowania. Zastosowanie w sprawie znalazł bowiem przepis art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd miał na uwadze, że pozwana czyni starania o spłatę zadłużenia męża, podejmuje inicjatywy w tym kierunku i skutecznie zawiera z powodem umowy w przedmiocie rozłożenia zadłużenia na raty. Nadto wywiązuje się z przyjętych w tym zakresie zobowiązań, toteż za zasadne Sąd uznał odstąpienie od reguły finansowej odpowiedzialności za wynik procesu. W ocenie Sądu obciążenie pozwanej kosztami procesu wobec i tak już wysokiej wierzytelności do spłaty na rzecz powoda będzie niecelowe i może utrudnić jej płynność w regulowaniu wymagalnych zobowiązań męża. Nie bez znaczenia pozostaje również jej stan zdrowotny i problemy z sercem. Pozwana mogłaby bowiem dodatkowo podupaść na zdrowiu w wyniku powstania kolejnych obciążeń finansowych, które wobec ewentualnej konieczności zapłaty kosztów procesu na rzecz powoda byłyby nieuniknione. Z tych przyczyn postanowiono jak w pkt. II wyroku.

SSR Joanna Bieńkowska- Kolarz